

Macrofaunanieuwsmail 24 eind juni 2002

Beste lezers, zo vlak voor de vakantie nog wat macrofaunaleesvoer, voor het eerst met notulen van het platform Hydrobiologische medewerkers stromend water waarin erg veel bruikbare info. Als je zulk soort info hebt, stuur het dan ook door naar macrofauna@hotmail.nl dan kunnen 150 andere geïnteresseerden ervan van meegenieten!! Voor wie nog gaat: fijne vakantie. Kopij voor de volgende nieuwsbrief graag voor 25 juli dan check ik na mijn vakantie of het voldoende is om door te zenden.
Groetjes Marianne

In de nieuwsbrief stond een oproep voor een cursus wantsen.

Mijn reactie.

Het lijkt zinvol om een cursus voor het determineren van wantsen te geven, hoewel het niet een erg moeilijke diergroep is. Gezien het belang van het waarnemen van de larven, is het sterk aan te raden om het determineren van de juvenielen ook in de cursus op te nemen. Zie ook de opmerking over deze materie in Nieuwsbrief 19.

Voor het determineren van de larven wordt aanbevolen om het werk van Savage, 1999 te gebruiken. Deze tabel is voor enkele soorten, waaronder ook heel algemene, een beetje lastig. De door hem gebruikte kenmerken kunnen makkelijk leiden tot het maken van fouten. Een soort aanvulling, met gebruikmaking van andere, eenvoudige kenmerken, is door mij in de maak. Wie belangstelling heeft, kan dat laten weten. Via email wordt het dan gratis aangeboden.

Henk Vallenduuk

Email: vallenduuk.hydrobio@tip.nl

Glyptotendipes

Onlangs heb ik larven van *Glyptotendipes* s.g. *Caulochironomus* doorgekweekt. Uit de larven bleek de soort *Glyptotendipes foliicola* te zijn gekomen. Maar, wat in mijn tabel als *G. foliicola* staat vermeld, blijkt onjuist te zijn. De soort *G. foliicola* lijkt erg op *G. mancinianus*. Vergelijken van de soorten is nodig om verschillen te kunnen opgeven. Welke soort bij de *G. foliicola* van Kalugina hoort, is niet duidelijk. Een dergelijke larve heb ik nooit gezien.

Oproep

De larven van het subgenus *Caulochironomus* mineren inplantenstengels. Voorkeursplanten zijn: Pijlkruis, Waterweegbree en Krabbescheer.

De larven verpoppen in de stengel. Daardoor is het mogelijk om poppen en aanhangend larvehuidje te verzamelen. Graag zou ik dergelijk materiaal toegezonden krijgen. Dus, verzamel ook een keer de gewenste plantenstengels. Het is ook mogelijk om mij de plantenstengels met de larven er nog in op te sturen, zodat ik de larven kan doorkweken. Ik ben jullie zeer dankbaar voor je medewerking.

Henk Vallenduuk

E-mailadres: vallenduuk.hydrobio@tip.nl

Voor de wormenkenners:

Kan iemand mij vertellen of Kincaidiana de enige Lumbriculidae is met een proboscis? Zo ja dan is K. hexatheca wellicht nieuw voor Nederland. De betreffende wormen zijn aangetroffen in poelen in Nederland en Wit Rusland.

Met vriendelijke groet,
Alexander Klink
Hydrobiologisch Adviesburo Klink a.g.klink@worldonline.nl

Vraagje: Hoe zit het nou met de Pisicolidae?

Sinds het nieuwe boek van Neseemann uit is zijn wij bij Ws. Groot Salland wat minder zeker van sommige Pisicolidae determinaties. "Vroeger" leek het simpel: alles werd benoemd als Pisicola geometra. Althans in ons gebied.

Sinds enige jaren vinden we vooral in tochten in Flevoland Pisicolidae waarbij de lengtestreep niet aanwezig is. Qua determinatie denken we aan Pisicola haranti. Ook worden vaker bloedzuigers gevonden met hele duidelijke chromatoforen.

De boven- en vaak ook de onderkant lijken geheel te bestaan uit een zwart netwerk. Vaak zijn, wanneer de bloedzuigers nog leven, inwendig ook lichtgele 'bolletjes' te zien. Qua determinatie komen we twijfelend uit bij Caspiobdella fadejewi. Volgens de literatuur moeten deze een duidelijk verschil in kleur hebben tussen buik-en rugzijde. Dit verschil is bij onze exemplaren wel zichtbaar, maar overtuigend, nou nee.

Na de area copulatrix hebben we ook gekeken, maar zeker bij geconserveerd materiaal zijn de verschillen (voor ons) niet echt duidelijk. Het lijkt erop dat, van de vindplaatsen, er een aantal wordt beïnvloed door IJsselwater.

Dus om een lang verhaal kort te maken de volgende vragen;
Komen bovenstaande soorten voor in Nederland?
Wie kan enige duidelijkheid verschaffen over mogelijk nieuwe Pisicolidae?
Wie zou eventueel ons materiaal willen bekijken?

Alvast bedankt,

Hans Hop, Dolf Venema en Ruben van Kessel Waterschap Groot Salland.
Reactie's graag naar hhop@wgs.nl of dvenema@wgs.nl

samenvatting
PLATFORM HYDROBIOLOGISCH MEDEWERKERS

NOTULEN

PLATFORM HYDROBIOLOGISCH MEDEWERKERS
WATERBEHEERDERS VAN STROMENDE WATEREN

Voor de macrofauna-hotmail samengevatte notulen vergadering Platform Hydrobiologisch Medewerkers (PHM)

Bij Waterschap Noorderzijlvest te Groningen

14 maart 2002

Opmerking: het overleg en de cursussen van het PHM zijn alleen toegankelijk voor de leden.

Leden overleg:

Gemeenschappelijke Technische Dienst Oost-Brabant	Miek Farhani-Nooyen Mieke Moeleker Carmen Verberne
Hoogheemraadschap van West-Brabant	Jeff Samuels Martin Stamhuis
Waterschap Groot Salland	Hans Hop Dolf Venema Ruben van Kessel
Waterschap Hunze en Aa's	Frits Ebbens Jeroen Meeuse
Waterschap Noorderzijlvest	Bert Storm
Waterschap Reest en Wieden	Jan Klein Janneke Spin
Waterschap Regge en Dinkel	Bert Knol Eveline Broos
Waterschap Rijn en IJssel	Bert Klutman
Waterschap Vallei en Eem	Marion Geerink
Waterschap Velt en Vecht	Silvia Meyer

	Johan Mulder
Waterschap Veluwe	Inke Bogerd-Spijkerboer (agendalid)
Wetterskip Fryslân	Birgitta Brans Minke de Vries-van Balen
Zuiveringschap Limburg	Monique Lamberigts-Korsten Barend van Maanen Jasper Hennekens
Waterschap Rivierenland, lokatie Tiel	Jan de Rooij Maloe Dekker

Voorzitter: Miek Farhani
Secretaris: Bert Storm

- Notulen vergadering 15 november 2001 (overleg te Meppel)
Is er een andere uitslag mogelijk door fijnere zeef dan 500 micrometer: Friesland heeft het uitgezocht en alleen de abundanties verschillen en meestal levert het geen verschil op, alleen als je op de grens zit tussen twee klassen. Eveline wil het ook eens uitrekenen. STOWA-systemen zijn gebaseerd op 500 micrometer-zeven. De meesten van ons gebruiken alleen 500 micrometer.

- Vragen over STOWA-beoordelingssysteem stadswateren (deeltoets 1). Bert Storm heeft antwoord op zijn vragen gekregen:

Het waarnemen van libellen en haften is natuurlijk afhankelijk van het weer. Moet je nou wachten op goed weer?

Het is inderdaad zo dat bij mooi weer een iets betere score kan worden gekregen dan bij regen. Het gaat om hele kleine verschillen in het eindresultaat (alle libellen totaal 1 punt; x 0,25 dus voor eindscore 0,25 punten)

Moet de hoogte van de watervegetatie echt in meters worden weergegeven?

Als je het liever in cm of dm doet mag dat ook, als je maar het er bij zet. Deze gegevens worden niet gebruikt in de toets, dus het heeft verder geen consequenties.

Moeten de waterdieren nou gevangen worden?

De fauna telt alleen mee voor de belevingswaarde. Het gaat dus om de makkelijk waarneembare fauna, vanaf de kant, voor de (relatieve) leek. Het is dus niet de bedoeling om de hele plas binnenste buiten te keren op zoek naar alle aanwezige dieren. Eventueel kan wel met een schepnet even ter plekke gekeken worden of er nog macrofaunasoorten van de lijst aanwezig zijn. Het gaat niet om een kwantitatieve bemonstering.

- Minke heeft het RIZA gevraagd over hun ervaringen met kunstmatig substraat en ze heeft een rapport hierover ontvangen. Het is het beste om 1 methode aan te houden. Waterschap Friesland doet dit onderzoek niet meer, omdat de gegevens niet vergelijkbaar waren met andere bemonsteringsmethodes.

- Specialistendagen:

a. Evaluatie Tanytarsus-dag

Geslaagde dag: handige tabel. Habitatvoorkeur van soorten is nog niet bekend. Idee om habitatvoorkeur van Tanytarsus samen te brengen. Mieke wil hier wel wat over verzamelen. Naar actielijst over anderhalf jaar, najaar 2003.

b. evaluatie Helophorus-dag

Zeer nuttig. Kevers droog bekijken. Nuttig om referentie-exemplaren te bekijken.

g. Waterkeverlarven: volgend jaar.

h. Libellen. Janneke zegt, dat er ook cursussen in Zwolle gegeven worden. Plaatselijk worden er veel cursussen gegeven. Dit actiepoint wordt geschrapt.

- Nieuwe soorten in Beheersgebied.

Bert Klutman *Caenis lactea* en *Brachycercus harrisella* bij elkaar gevonden. Verder wordt *B. harrisella* niet gevonden recentelijk door collega's in de vergadering. Allebei zeldzame soorten.

Birgitta en Minke: *Dytiscus circumcinctus* (volwassen) in een bermsloot

Jan en Janneke: *Chironomus pallidivittatus* in een ven. *Trichostegia minor* in ven Boswachterij Staphorst.

Eveline: zeer zeldzame soorten: dansmuggenlarve *Tanytarsus enjucidus* in de Snoeyinksbeek bij Losser, watermijten *Ljania bipapillata*, *Wettina podagrica* in beken Springendal; watermijt *Torrenticula amplexa* in verscheidene beken en Dinkelkanaal; watermijt *Atractides distans* (uitgestorven) gevonden in de Rammelbeek bij Denekamp. De waterkever *Halipilus fulvicollis* in Agelerbroekven.

Mieke en Miek *Silo nigricollis* waarschijnlijk (contr. Higler/Van den Hoek); *Gammarus fossarum* in Peelkanaal.

Jasper en Barend; *Crangonyx pseudogracilis* in de Itterbeek

Sperchon turgidus, *Polycentropus iroratus*, *Ceraclea alboguttata*, *Chaetopteryx major* (onder voorbehoud), *Arrenurus tubulator* (in stilstaand water, te verwarren met *globulator*), *Orthetrum coerulescens*,

Hans en Dolf: *Lymnomyia benedeni*-waarnemingen in de IJsseldelta, ook in kleine wateren;

Bert Klutman heeft hem ook gevonden. *Crangonyx* wordt in Groot-Salland nu minder gevonden.

Johan:

Simulium posticatum (Bert Klutman heeft deze ook) en *paramorsitans* (beide gecontroleerd)

Bert Storm heeft *Agabus labiatus* gevangen, *Corophium curvispinum* en *Dikerogammarus villosus* in het noordelijk deel van het Reidiep. Verder vangt hij nog veel voor Waterschap Noorderzijlvest nieuwe soorten in Groningen zoals *Berosus signaticollis*, *Cymatia bonndorffi*, *Paracorixa concinna* en *Sigara scotti*.

Crangonyx pseudogracilis zit nog op veel plekken in noord-Groningen, tot in sommige vennen en petgaten toe.

- 2 boeken die onmisbaar zijn voor het bestuderen van watervlooien (Bert Storm):
D. Floessner, 2000. Die Haplopoda und Cladocera (ohne Bosminidae) Mitteleuropas, Backhuys Publishers, Leiden, ISBN 90-5782-057-9.
U. Lieder, 1996. In: A. Brauer, Sueswasserfauna von Mitteleuropa, Bd. 8 Crustacea.-1 Heft 2/3 Cladocera/Bosminidae, Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg/Berlin, ISBN 3-8274-0991-8.

- Evaluatie van mijten door Hans Hop
apart gezette mijten
veel mensen hebben er wat aan gehad; Hans heeft zelf ook veel nieuwe soorten gezien. Dit was wel een handige methode. Barend vindt dat je wat meer soorten ziet, dan alleen je eigen soorten. Pisidium's uitwisselen? Johan vindt niet zoveel Pisidium's, maar wil ze wel apart zetten.

- Berekening m.b.v. STOWA-systemen
Een aantal van ons doet het met de hand. Hans heeft ook veel problemen.
Omgevingsgegevens kunnen niet geëxporteerd worden vanuit Ecobase. De gebruikers kunnen het bijna niet geautomatiseerd uitvoeren. Chemische gegevens moeten bij sloten ook ingevoerd worden. Beken kunnen vanuit Ecolims wel gemakkelijk geautomatiseerd worden verwerkt.
Hans maakt voorzet voor brief aan STOWA.

- Rondvraag
Jan Klein
Water- en oeverplantentabel is alvast te downloaden bij www.roelfpot.nl
Evelien
Crassula helmsi (australisch nagelkruid) exotisch plantje; zij heeft hier enkele copieën over en deelt dat uit
Aansluitend 2 presentaties van Barend:
- Elms maugetii in Limburg
- Het droog prepareren van kevers t.b.v. de referentiecollectie (hierbij is een uitgebreide hand-out uitgereikt)

Einde nieuwsbrief 24 eind juni 2002